

Кот Олексій Олександрович

Доктор юридичних наук, Заслужений юрист України, член Ради з питань судової реформи при Президенті України, член Науково-консультативної ради при Верховному Суді, керуючий партнер юридичної фірми «АНТИКА», старший науковий співробітник відділу проблем приватного права НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України.

Судова реформа в Україні, як і в будь-якій іншій державі – процес по-справжньому комплексний. Запорука успіху реформи полягає в успішній взаємодії низки факторів. Оновлене процесуальне законодавство, змінена структура судової системи та принципово нові підходи до формування суддівського корпусу – персоналій, з якими українське суспільство асоціюватиме судову владу нового зразку.

15 грудня 2017 р. розпочав роботу новий Верховний Суд, конкурс до якого тривав понад рік. Відповідно до ст.125 Конституції України Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України. До складу Верховного Суду увійшли насправді сильні з професійної точки зору юристи – 115 суддів, які сформували Велику палату та чотири касаційних суди у складі Верховного Суду (Касаційний адміністративний, господарський, кримінальний та цивільний суди). Варто особливо відзначити, що конкурс до Верховного Суду був неочікувано відкритим. Це визнають не лише українські правники да громадські діячі (навіть ті, які критикують реформу), але й іноземні експерти, які ретельно стежать за динамікою змін та результатами судової реформи в Україні.

У доповіді Тетяни Ющенко «Становлення Ліги справедливості» аналізується вітчизняний та світовий досвід формування найвищих судових інстанцій, піднімаються проблемні питання, що виникали під час першого конкурсу до Верховного Суду, і, щонайважливіше – пропонуються конкретні шляхи їх вирішення.

Вивчення історії заміщення верховних суддівських посад надало змогу авторці дійти слушного висновку про те, що новий порядок формування Верховного Суду – шляхом відкритого та прозорого конкурсу – є результатом еволюційного шляху, який подолала наша держава. Центральною темою доповіді є аналіз процесів, що відбувалися під час проведення першого конкурсу до Верховного Суду.

Умовно розподіливши осіб, які мали відношення до проведення конкурсу, в окремі категорії, авторка надає детальну характеристику подій, що, на її думку, вплинули на результати добору, а також пропонує увазі читачів ексклюзивні інтерв'ю яскравих представників кожної з категорій. Досить цікавим є висновок про те, що результатом першого конкурсу можна вважати не лише імена переможців, але й тих осіб, які всупереч деяким прогнозам не потрапили до нового Верховного Суду. Дійсно, вибуття деяких кандидатів з конкурсу часто супроводжувалось більшим схваленням громадськості, ніж проходження менш відомих загалом колег.

Серед іншого, авторка здійснила спробу відповісти на питання: які зміни настали в новому найвищому суді? Чи дійсно став новим Верховний Суд, який розпочав свою роботу наприкінці 2017 року? Дослідниця справедливо зазначає, що синергія суддівського, адвокатського та наукового досвіду має стати запорукою конструктивної роботи новоутвореної судової установи. Але будь-яка «диференціація» суддів, особливо виходячи з їх попереднього професійного досвіду, є абсолютно недоцільною. Після їх призначення на відповідні посади за результатами конкурсу юридична спільнота, так само як і усе громадянське суспільство має сприймати їх винятково як суддів Верховного Суду.

Наведені наприкінці доповіді авторські рекомендації щодо вдосконалення процедури формування Верховного Суду є, звичайно, далеко не повним переліком наявних механізмів ефективного впливу на формування якісного суддівського корпусу. Водночас, можна з упевненістю стверджувати, що вони спонукатимуть законодавців, а також представників наукового співтовариства до пошуків оптимальних шляхів вирішення проблем, що були виявлені під час апробації нового для України механізму заміщення найвищих суддівських посад – посад суддів Верховного Суду, рішення якого відповідно до закону є остаточним та перегляду не підлягає.